

Իմ սիրտը շնորհակալ է

Վիլյամ Սարոյան

Թարգմանությունը՝ Խաչիկ Հրաչյանի

1914 թվականին, երբ ես վեց տարեկան էի, մի ծերունի երևաց մեզ մոտ՝ Սան Բենիտո փողոցում. նա գնում էր գառամյալների տուն: Ծերունին գնում էր փող փչելով ու մեկ էլ

կանգ առավ մեր տան առաջ: Ես բակից դուրս թռա մայթի վրա, որպեսզի ականջ դնեմ, բայց նա այլևս չէր փչում:

Ես ասացի.

— Մի բան էլ նվագեք: Ես շատ եմ ուզում լսել:

Իսկ նա ասաց.

— Երիտասարդ, մի բաժակ ջուր բերեք ծերուկիս, որի սիրտն այստեղ չէ, այլ լեռներում:

— Ո՞ր լեռներում,— հարցրի ես:

— Շոտլանդական,— ասաց ծերունին:— Մի բաժակ ջուր կբերե՞ք:

— Իսկ ի՞նչ է անում ձեր սիրտը շոտլանդական լեռներում:

— Թախծում է,— ասաց ծերունին:— Խնդրում եմ, մի բաժակ սառը ջուր տվեք:

— Իսկ որտե՞ղ է ձեր մայրը,— ասացի ես:

— Իմ մայրը Տալսում է, Օկլահոմայի նահանգում, բայց նրա սիրտը այնտեղ չէ:

— Հապա որտե՞ղ է,— ասացի ես:

— Շոտլանդական լեռներում,— ասաց ծերունին:— Երիտասարդ, ես սաստիկ ծարավ եմ:

— Այդ ո՞նց է, որ ձեր ընտանիքի բոլոր անդամները սրտները թողնում են լեռներում,— ասացի ես:

— Ինչ արած, մենք այդպես ենք ստեղծված,— ասաց ծերունին:— Այսօր այստեղ ենք, իսկ վաղը՝ մնաք բարով:

— Այսօր այստեղ, իսկ վաղը՝ մնաք բարո՞վ,— ասացի ես:— Այդ ինչպե՞ս:

— Հիմա մենք ողջ ենք, ու մեկ էլ տեսար՝ չկանք,— ասաց ծերունին:

— Իսկ որտե՞ղ է ձեր մոր մայրը,— ասացի ես:

— Վերմոնտ նահանգում է, Ուայթ-Ռիվը-Ջանքշն փոքրիկ քաղաքում,— ասաց ծերունին,— բայց նրա սիրտն այնտեղ չէ:

— Նրա իսկ ձեռքերը, չորացած սիրտն է՞լ է լեռներում,— ասացի ես:

— Այո, իսկ և իսկ լեռներում,— ասաց ծերունին:— Տղա՛ս, ես ծարավից մեռնում եմ:

Այստեղ արտասանողուդք ելավ իմ հայրը և մոնչաց, ինչպես վատ երազներից արթնացած առյուծը:

— Ջոնի,— մոնչաց նա,— վերջապես հանգիստ թող այդ խեղճ ծերուկին: Մի կուժ ջուր տուր նրան, քանի դեռ տեղնուտեղը չի ընկել ու մեռել: Գրողը տանի, այդ ի՞նչ վարվելաձև է:

— Ինչ է, մարդ իր կյանքում մի անգամ էլ իրավունք չունի հարցուփորձ անելու ճամփորդին,— ասացի ես:

— Շուտ ջուր տուր ծեր ջենտլմենին,— ասաց հայրս:— Գրողը տանի, մի տնկվի դդումի պես: Ջուր տուր մարդուն, քանի դեռ տեղնուտեղը չի ընկել ու մեռել:

— Ինքդ տուր, էլի: Մեկ է, ոչինչ չես անում:

— Ե՛ս ոչինչ չեմ անում,— ասաց հայրս:— Ինչպե՛ս, Ջոնի, գրողը տանի, դու հիանալի գիտես, որ ես նոր պոեմ եմ ստեղծում:

— Իսկ ի՞նչ իմանամ,— ասացի ես:— Ձեռքերդ քշտած կանգնում ես հովանոցում, ահա և բոլորը: Ես ի՞նչ իմանամ:

— Դե-դե, դու պետք է որ իմանայիր,— ասաց հայրս:

— Բարի օր,— դիմեց ծերունին հորս:— Ձեր որդին պատմեց ինձ, թե այս կողմերում ինչ գով, հիանալի կլիմա է:

«Հիսուս Քրիստոս,— մտածեցի ես,— կլիմայի մասին ես նրան ոչինչ չեմ ասել: Այդ ո՞րտեղից հնարեց»:

— Բարի օր,— ասաց հայրս:— Չէի՞ք անցնի մեզ մոտ մի փոքր հանգստանալու: Գուցե պատիվ կանեք մեզ հետ բաժանելու մեր համեստ սեղանը:

— Սըր,— ասաց ծերունին,— ես քաղցից մեռնում եմ: Գալիս եմ:

— Իսկ դուք նվազո՞ւմ եք «Միայն հայացքով ըմպիր կենացս»,— հարցրի ես ծերունուն:— Այդ իմ սիրած երգն է, կուզեի լսել: Նվազեցեք, հը՞: Հիանալի երգ է:

— Տղաս,— ասաց ծերունին,— երբ դու հասնես իմ տարիքին, կհասկանաս, որ երգը կարևոր չէ: Հաց՝ ահա թե ինչն է կարևորը:

— Ինչ որ է,— ասացի ես:— Շատ կուզեի այդ երգը նվազեիք:

Ծերունին բարձրացավ արտասանողուդք ու սեղմեց հորս ձեռքը:

— Ինձ կոչում են Ջասպր Մաք-Գրեգոր,— ասաց նա:— Ես դերասան եմ:

— Անչափ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանոթանալու,— ասաց հայրս:— Ջոնի, մի կուժ ուր բեր միստր Մաք-Գրեգորի համար:

Ես վազեցի դեպի ջրհորը, կժով սառը ջուր առա ու տվեցի ծերունուն: Նա ամբողջ կուժը միանգամից խմեց: Հետո աչք ածեց շուրջը, նայեց երկնքին ու Սան Բենիտո փողոցի կողմը, ուր արևն արդեն մայր էր մտնում:

— Այստեղից մինչև իմ տունը թերևս հինդ հազար մղոն լինի,— ասաց նա:— Ինչ եք կարծում, մի կտոր հաց ու պանիր չուտե՞նք, որպեսզի հոգին մարմնից չբաժանվի:

— Ջոնի,— ասաց հայրս,— վազիր նպարավաճառի մոտ, վերցրու մեկ հատ ֆրանսիական բատոն և մի ֆունտ պանիր:

— Փողը տուր,— ասացի ես:

— Միստր Կոզակին ասա՝ ապառիկ տա,— ասաց հայրս:— Ես ոչ մի սենթ չունեմ, Ջոնի:

— Ախր նա ապառիկ չի տա,— ասացի ես:— Նա մեզանից արդեն ձանձրացել է: Նա զայրանում է: Ասում է, որ մենք չենք աշխատում ու երբեք չենք վճարում ըստ հաշիվների: Մենք նրան պարտք են քառասուն սենթ:

— Գնա՛, գնա՛ նրա մոտ ու համոզիր,— ասաց հայրս:— Ինքդ գիտես՝ ինչպես, դա քո մասնագիտությունն է:

— Ախր նա լսել անգամ չի ուզում,— ասացի ես:— Ասում է՝ ոչինչ չեմ ուզում իմանալ, նախ տվեք իմ քառասուն սենթը, և վերջ:

- Գնա՛, գնա՛,— ասաց հայրս,— համոզիր, որ մեկ հատ ֆրանսիական բատոն տա ու մի ֆունտ պանիր: Դու այդ բանը կարողանում ես:

- Գնա՛, տղա՛ս— ասաց ծերունին,— և ասա միստր Կոզակին, որ տա քեզ մեկ ֆրանսիական բատոն ու մի ֆունտ պանիր:

— Գնա՛, Ջոնի,— ասաց հայրս:— Դեռ ոչ մի անգամ դու նրա մոտից դատարկաձեռն չես վերադարձել: Տասը ռոպլե չանցած տուն կվերադառնաս արքայավայել պարենով:

— Չգիտեմ,— ասացի ես:— Միստր Կոզակն ասում է, որ մենք ուզում ենք իրեն խաբել: Նա ուզում է իմանալ, թե դու ի՞նչ գործի ես:

— Լավ, գնա նրա մոտ ու ասա: Ես թաքցնելու բան չունեմ:

Ես բանաստեղծություններ եմ գրում: Այդպես էլ ասա միստր Կոզակին, որ ես գիշեր-ցերեկ բանաստեղծություններ եմ գրում:

— Լավ,— ասացի ես:— Բայց հազիվ թե դա մի առանձին տպավորություն թողնի նրա վրա: Նա ասում է, որ դու աշխատանք փնտրելու համար մի քայլ էլ չես անում, ինչպես մյուս գործազուրկները: Ասում է, որ դու ծույլ ես ու անբան:

— Գնա ասա, որ նա գժվել է, Ջոնի,— ասաց հայրս:— Ասա այդ մարդուն, որ քո հայրը մեր օրերի մեծագույն անհայտ բանաստեղծներից մեկն է:

— Իսկ նրա համար՝ թքած,— ասացի ես:— Լավ, գնամ փորձեմ: Մի՞ թե տանը ոչինչ չունենք:

— Միայն եգիպտացորեն,— ասաց հայրս:— Չորս օր իրար վրա միայն եգիպտացորեն ենք ծամում: Ջոնի, եթե ուզում ես, որ ես այդ մեծ պոեմն ավարտեմ, անպայման պիտի հաց ու պանիր ճարես:

— Լավ, կփորձեմ,— ասացի ես:

— Եվ շատ մի ուշանա,— ասաց ծերունին:— Այստեղից մինչև իմ տունը հինգ հազար մղոն է:

— Վազելով կգնամ,- ասացի ես:

— Տես հա,— ասաց հայրս,— թե որ ճամփին փող գտնես, կեսը իմն է, չմոռանա:

Ամբողջ ճանապարհը մինչև կրպակ վազեցի, շարունակ ոտքերիս տակ նայելով, բայց անգամ մի պեննի չգտա:

Մտա կրպակ: Միստր Կոզակն այքերը բացեց:

— Միստր Կոզակ,— ասացի ես,— ի՞նչ կանեիք, եթե հանկարծ մեն-մենակ ընկնեիք Չինաստան և ոչ մի պեննի չունենայիք գրպաններումդ: Մի՞ թե հույս չեիք դնի, որ այնտեղի քրիստոնյաներից մեկնումեկը մի ֆունտ բրինձ կտա ձեզ:

— Ուզածդ ի՞նչ է,— ասաց միստր Կոզակը:

— Դե ես հենց այնպես, խոսելու համար,— ասացի:— Դուք հավանորեն կհուսայիք, թե արիական ցեղի որևէ ներկայացուցիչ անպայման կօգնի ձեզ, ճի՞շտ է, միստր Կոզակ:

- Ինչքա՞ն փող ես բերել,— ասաց նա:

— Խոսքը փողի մասին չէ, միստր Կոզակ,— ասացի ես:— Խոսքը վերաբերում է Չինաստանում գտնվող մարդուն: Ձեր կարծիքով, սպիտակ ցեղի կողմից օգնություն հարկավոր է նրան, թե ոչ:

— Ոչինչ չեմ իմ անում, ոչինչ ու ոչինչ,— ասաց միստր Կոզակը:

— Ինչպե՞ս կզգայիք ձեզ նման դրության մեձ Չինաստանում,- ասացի ես:

— Չեմ իմանում,— ասաց նա:— Ի՞նչ գործ ունեմ Չինաստանում:

— Ենթադրենք,— ասացի,— ընկել էք Չինաստան ու սաստիկ սոված եք, և չորս կողմը՝ ոչ մի ծանոթ: Կարո՞ղ եք պատկերացնել, որ մի որևէ քրիստոնյա ձեզ ճամփու դնի առանց գոնե մի ֆունտ բրնձի, հը՞, միստր Կոզակ:

— Երևի ոչ,— ասաց միստր Կոզակը:— Բայց Ջոնի, դու հո Չինաստանում չես, ոչ էլ քո հայրը: Դու և քո հայրը վաղ թե ուշ ստիպված կլինեք անպայման աշխատելու, ուրեմն ինչո՞ւ հենց հիմա չսկսեք: Ես այլևս ձեզ ապառիկ ոչինչ չեմ տա, քանի որ գիտեմ՝ չեք վճարելու:

— Միստր Կոզակ,— ասացի ես,— դուք ինձ ճիշտ չհասկացաք: Ոչ մի մթերքի մասին խոսք անգամ չի եղել: Ահա թե ես ինչ եմ ասում. ձեր չորս կողմը Չինաստանում կռապաշտներ են, և դուք նրանց մեջ մեռնում եք սովից...

— Մենք Չինաստանում չենք,— ասաց միստր Կոզակը:— Այստեղ, այս երկրում մարդ պետք է վաստակի իր ապրուստը: Ամերիկայում բոլորն էլ աշխատում են:

— Միստր Կոզակ,— ասացի ես,— եթե ձեր կյանքը պահպանելու համար կարիք ունենայիք մի ֆրանսիական բատոնի ու մեկ էլ մի ֆունտ պանրի, մի թե կքաշվեիք այդ բանը խնդրել քրիստոնեական միսիոներից:

— Կքաշվեի,— ասաց միստր Կոզակը:— Կամաչեի խնդրել:

— Նույնիսկ եթե իմանայիք, որ փոխարենը երկու բատոն ու երկու ֆունտ պանրի՞ր կտաք նրան,— ասացի ես:— Նույնիսկ ա՞յդ դեպքում:

— Նույնիսկ այդ դեպքում,— ասաց նա:

— Դե, այդ արդեն լավ չէ, միստր Կոզակ,— ասացի ես:— Հապա մի միտք արեք՝ դուք կանգնած եք մահվան շեմին: Մի՞թե պիտի մեռնեք ընտանիքից հեռու, օտարության մեջ, Չինաստանում: Օ՛հ, միստր Կոզակ:

— Ինձ համար մեկ է,— ասաց նա,— թող այդպես լինի: Իսկ ահա դու և քո հայրը պետք է վճարեք հացի ու պանրի համար: Ինչո՞ւ քո հայրը աշխատանք չի փնտրում:

— Միստր Կոզակ,— ասացի ես,— իսկ ընդհանրապես ո՞նց եք ապրում:

— Շատ լավ, Ջոնի: Իսկ դո՞ւ:

— Լավից էլ լավ, միստր Կոզակ: Ձեր երեխանե՞րը ոնց են:

— Հոյակապ,— ասաց միստր Կոզակը:— Ստեփանն արդեն սկսել է քայլել:

— Ի՛նչ եք ասում, այդ հո սքանչելի է,— ասացի ես:— Իսկ Անժելան ինչպե՞ս է:

— Անժելան սկսել է երգել,— ասաց միստր Կոզակը:— Դե, իսկ տա՞տդ ոնց է:

— Հիանալի,— ասացի ես:— Նա էլ է սկսել երգել: Ասում է՝ ուզում է օպերային աստղ դառնալ, ավելի լավ է օպերային աստղ լինես, քան թագուհի: Իսկ ինչպե՞ս է Մարթան, ձեր կինը, միստր Կոզակ:

— Օ՛, շատ լավ է,— ասաց միստր Կոզակը:

— Որքա՛ն ուրախ եմ այդ լսելու: Ուրեմն, ձեր տանը ամեն ինչ լավ է,— ասացի ես:— Կարծում եմ ձեր Ստեփանը ժամանակին մեծ մարդ կդառնա:

— Հուսով եմ,— ասաց միստր Կոզակը:— Կտամ նրան միջնակարգ դպրոց, թող ձեռք բերի այն ամենը, ինչ որ ես չեմ ունեցել: Չեմ ուզում, որ նա նստի վաճառասեղանի ետևը:

- Ես Ստեփանի նկատմամբ մեծ հավատ ունեմ,— ասացի ես:

— Քեզ ի՞նչ է հարկավոր, Ջոնի,— հարցրեց միստր Կոզակը:— Ինչքա՞ն փող ես բերել:

— Միստր Կոզակ,— ասացի ես,— ախր ես չեմ եկել գնումներ կատարելու: Գիտեք, մեկ-մեկ սիրում եմ պարզապես փիլիսոփայական գրույցի բռնվել ձեզ հետ: Տվեք ինձ մեկ ֆրանսիական բատոն ու մի ֆունտ պանիր:

— Վճարումը կանխիկ,— ասաց միստր Կոզակը:

— Հա՛, իսկ Էսթերը,— հարցրի ես:— Ո՞նց է ձեր գեղեցկուհի դուստր Էսթերը:

— Էսթերը լավ է, Ջոնի,— ասաց միստր Կոզակը,— բայց միևնույն է, դու պետք է կանխիկ վճարես: Դու և քո հայրը ամենաանվստահելի մարդիկն եք այս երկրում:

— Որքա՛ն ուրախ եմ,— ասացի,— որ Էսթերը լավ է: Միստր Կոզակ, իսկ դուք գիտե՞ք, թե հիմա ով է մեզ մոտ հյուր: Միստր Ջասպր Մաք-Գրեգորը: Նա մեծ դերասան է:

— Լսած չկամ,— ասաց միստր Կոզակը:

— Եվ մի շիշ գարեջուր միստր Մաք-Գրեգորի համար,— ասացի ես:

— Չէ, գարեջուր տալ չեմ կարող:

— Անշուշտ, կարող եք:

— Չեմ կարող,— ասաց միստր Կոզակը:— Ես կտամ ձեզ մի բատոն ու մի ֆունտ պանիր, ուրիշ ոչինչ: Իսկ ի՞նչ է անում քո հայրը, երբ աշխատում է, Ջոնի:

— Իմ հայրը ոտանավորներ է գրում, միստր Կոզակ: Դա նրա արած միակ աշխատանքն է: Նա աշխարհի մեծագույն բանաստեղծներից մեկն է:

— Իսկ նա ե՞րբ է փող ստանալու,— ասաց միստր Կոզակը:

— Նա երբեք էլ ոչ մի փող չի ստանում,— ասացի ես:— Նրա արած գործը փողի համար չէ:

— Այդպիսի գործը այնքան էլ դուր չի գալիս ինձ,— ասագ միստր Կոզակը:— Ինչո՞ւ քո հայրը չի աշխատում, ոնց որ բոլոր մարդիկ:

— Նա բոլորից էլ ավելի մեծ եռանդով է աշխատում,— ասացի:— Սովորական մարդկանցից երկու անգամ շատ:

- Դե, Ջոնի,— ասաց միստր Կոզակը,— հիմա դուք ինձ պարտք եք հիսունհինգ սենթ: Թող այդպես լինի, այսօր էլ ես ձեզ հաց ու պանիր կտամ, բայց դա կլինի վերջին անգամ:

— Հայտնեցեք Էսթերին, որ ես սիրում եմ իրեն,— ասացի ես:

— Անպայման,— ասաց միստր Կոզակը:

Ես վազեցի տուն, ֆրանսիական բատոնն ու մի ֆունտ պանիրը ձեռքիս:

Հայրս և միստր Մաք-Գրեգորը սպասում էին փողոցում, որպեսզի շուտ իմանային՝ ուտելիք ստացել է՞մ, թե ոչ: Նրանք մի կես թաղ վազեցին ինձ ընդառաջ ու երբ տեսան, որ ուտելիքն ապահովված է, ձեռքով արին տատիկին, որն սպասում էր արտասանողուղքի վրա: Նա ներս ընկավ տուն, որ սեղան գցի:

— Գիտեի, որ քեզ կհաջողվի,— ասաց հայրս:

— Ես էլ,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:

— Մենք նրան պարտք ենք հիսունհինգ սենթ,— ասացի ես:— Թե չվճարենք, ոչինչ չենք ստանա:

— Թող այդպես համարի,— ասաց հայրս:— Այսօր ի՞նչ խոսեցիր հետը, Ջոնի:

— Նախ խոսեցի Չինաստանի ու այն սոված մարդու մասին, որը կանգնած է մահվան շեմին: Իսկ հետո հարցուփորձ արի նրա ընտանիքից:

— Դե, ո՞նց են նրանք,— հարցրեց հայրս:

— Հիանալի,— ասացի ես:

Բոլորս գնացինք խոհանոց, կերանք բատոնն ու մի ֆունտ պանիրը և ամեն մեկս երեք բաժակ ջուր խմեցինք: Երբ հացի վերջին փշրանքը չքացավ, միստր Մաք-Գրեգորն սկսեց աչք ածել չորս կողմ՝ տեսնի, թե ուտելու որևէ բան կգտնի՞ արդյոք:

— Այդ կանաչ ամանը, որ վերևում է,— ասաց նա,— ի՞նչ կա մեջը, Ջոնի:

— Մարմարե գնդիկներ,— ասացի ես:

— Իսկ այս պահարանում,— ասաց նա:— Ուտելու որևէ բան չկա՞:

— Միայն ծղրիդներ,— ասացի ես:

— Իսկ այն ի՞նչ մեծ կուժ է այնտեղ, անկյունում: Ուտելու հարմար մի բան չկա՞ նրա մեջ:

— Այնտեղ իմ լոբտուն է:

— Հիանալի՛ է,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:— Մի կտոր տապակած լոբտուն հիմա իսկ և իսկ տեղին կլիներ:

— Լոբտուն չի կարելի ուտել,— ասացի ես:

— Բայց ինչո՞ւ, Ջոնի,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:— Ինչո՞ւ չէ, գրողը տանի: Ես լսել եմ, որ Բոռնեյի բնակիչները օձեր ու ծղրիդներ են ուտում: Ջոնի, մի կես դյուժին յուղոտ ծղրիդներ չե՞ս ունենա արդյոք:

— Ընդամենը չորս հատ,— ասացի ես:

— Էլ ի՞նչ ես սաասում, բեր այստեղ,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:— Այ, կուշտ կուտենք-կպրծենք, և ես փողի վրա կնվագեմ քեզ համար «Միայն հայացքով ըմպիր կենացս»:

— Չեմ տա նրանց սպանեք: Ամեն մի արարած ուզում է ապրել,— ասացի ես:

— Ես սարսափելի սոված եմ, Ջոնի:

— Ես էլ,— ասացի,— բայց թույլ չեմ տա ձեզ իմ լոբտուն ուտել: Ես եմ բռնել այդ լոբտուն և ոչ թե դուք:

— Ի՞նչ օգուտ պառավ-շապկաթափ լոբտուն տանը պահելուց,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:

— Իսկ որ նա ինձ դուր է գալիս,— ասացի ես:

— Ավելի, լավ չե՞ տապակել և ուտել այդ ճարպոտ, հիանալի լոբտուն,— պնդում էր միստր Մաք-Գրեգորը:

Հայրս նստել էր սեղանի մոտ, գլուխը դրած ձեռքերին և ննջում էր: Տատիկս ճեմում էր ամբողջ տնով մեկ ու երգում Պուչչինիի արիաները, «Ես թափառում եմ փողոցներում»,— աղաղակում էր նա իտալերեն:

— Ոչ ոք էլ իմ օձը չի տապակի ձեզ համար,— ասացի ես:

— Լավ,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:— Թող քո ասածը լինի, Ջոնի, բայց և այնպես ես սոված մնացի:

— Որևէ բան չէի ք նվագի մեզ համար, միստր Մաք-Գրեգոր,— ասաց հայրս:— Տղային երևի հաճելի լինի:

— Իհարկե, միստր Մաք-Գրեգոր,— ասացի ես:

— Լավ, Ջոնի, թող այդպես լինի:

Եվ նա ոտքի ելավ ու սկսեց փողհարել, և այնպես բարձր, որ չորս կողմը, մոտիկ ու հեռու շրջակայքի մարդիկ լսեցին ու իրար անցան: Տասնութ հարևաններ հավաքվեցին մեր տան առաջ, ու երբ միստր Մաք-Գրեգորը ավարտեց նվագը, բոլորը ծափահարեցին: Հայրս ծերունուն դուրս բերեց արտասանդուղք ու ասաց.

— Միրելի բարեկամներ ու հարևաններ, թույլ տվեք ներկայացնել ձեզ Ջասպր Մաք-Գրեգորին, մեր օրերի շեքսպիրյան մեծագույն դերասանին:

Միրելի բարեկամներն ու հարևանները ի պատասխան ոչինչ չասացին: Այն ժամանակ խոսեց ինքը՝ միստր Մաք-Գրեգորը...

— Երեկվա պես,— ասաց նա,— հիշում եմ իմ առաջին ելույթը Լոնդոնում, 1867 թվականին...

Ու շարունակեց իր դերասանական կյանքի պատմությունն անել:

Այդտեղ աստղձագործ Ռուֆ Էպլին առաջ եկավ ու ասաց.

— Կարելի՞ է մի քիչ էլ երաժշտություն լսել, հը՞, միստր Մաք-Գրեգոր:

Իսկ միստր Մաք-Գրեգորն ի պատասխան.

— Արդյոք ձեր տանը հավկիթ կճարվի՞:

— Իհարկե, կճարվի,— ասաց Ռուֆը:— Մեր տանը ամբողջ մի դյուժին հավկիթ կա:

— Չե՞ք դժվարանա տուն գնալ և այդ մի դյուժինից մեկ հաստ հավկիթ բերել այստեղ,— ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:— Իսկ երբ վերադառնաք, ես մի այնպիսի երգ կնվագեմ ձեզ համար, որ ձեր սիրտը թրթռա՝ վշտից և ուրախությունից:

- Գնացի, գնացի,— ասաց Ռուֆը և գնաց հավկիթ բերելու:

Միստր Մաք-Գրեգորը Թոմ Բրաունին հարցրեց, թե արդյոք նրա տանը մի կտոր երջիկ չի՞ ճարվի, և նա ասաց, որ կճարվի: Այն ժամանակ միստր Մաք-Գրեգորը հարցրեց, թե արդյոք այդ կտորի ետևից գնալը նեղություն չի՞ պատճառի նրան, իսկ երբ նա, Թոմը, վերադառնա, ինքը նրա համար այնպիսի մի երգ կնվագի, որից Թոմի ողջ կյանքը կփոխվի: Թոմն էլ գնաց երջիկ բերելու, իսկ միստր Մաք-Գրեգորն սկսեց տասնութ սիրելի բարեկամներից ու հարևաններից յուրաքանչյուրին հերթով

հարցնել, թե արդյոք նրանց տանը որևէ համեղ բան չի՞ ճարվի, և ամեն մեկը պատասխանում էր, որ կճարվի, ու բոլորն էլ գնացին իրենց տները՝ որևէ համեղ բան բերեն, որովհետև միստր Մաք-Գրեգորը խոստացել էր նրանց՝ մի սքանչելի եղանակ նվագել, ու երբ բոլոր բարեկամներն ու հարևանները վերադարձան մեր տան մոտ՝ ձեռքներին ամեն տեսակ ուտելիքներ, միստր Մաք-Գրեգորը փողը մոտեցրեց շրթունքներին ու նվագեց «Իմ սիրտը լեռներում է, այնտեղ է հոգիս» ու բոլոր սիրելի հարևաններն ու բարեկամները լաց եղան ու ցրվեցին իրենց տները, իսկ միստր Մաք-Գրեգորն այդ ամբողջ համեղ բաները խոհանոց բերեց, և մեր ընտանիքն սկսեց քեֆ անել, երգել և ուրախանալ:

Հավկիթ, երշիկ, կանաչ սոխ, երկու տեսակ պանիր, յուղ, երկու տեսակ հաց, խաշած կարտոֆիլ, թարմ պոմիդորներ, սեխ, թեյ և շատ ուրիշ համեղ բաներ՝ այդ ամենը մենք կերանք, վրայից էլ թեյ խմեցինք, և փորներս տոզեց: Միստր Մաք-Գրեգորն ասաց.

— Սըր, եթե դուք դեմ չեք, ես կուզենայի մոտակա օրերը հյուր մնալ ձեր տանը:

Հայրս պատասխանեց.

— Սըր, իմ տունը ձեր տունն է:

Միստր Մաք-Գրեգորը տասնյոթ օր մնաց մեզ մոտ, իսկ տասնութերորդ օրը ծերանոցից մի մարդ եկավ մեր տուն և ասաց.

— Ես փնտրում եմ դերասան Ջասպր Մաք-Գրեգորին:

Հայրս ասաց.

— Ի՞նչ եք կամենում:

— Ես ծերանոցից եմ,— ասաց երիտասարդը:— Մենք խնդրում ենք միստր Մաք-Գրեգորին վերադառնալ մեզ մոտ, որովհետև երկու շաբաթ հետո կազմակերպում ենք մեր ամենամյա ներկայացումը, և մեզ դերասաններ են հարկավոր:

Միստր Մաք-Գրեգորը վեր կացավ հատակից, ուր նա ննջում էր, և ասաց.

— Ինչ ասացի՞ք, երիտասարդ:

— Իմ անունը Դևիդ Կուպեր է,— պատասխանեց երիտասարդը:— Ես ծերանոցից եմ: Խնդրում եմ ձեզ վերադառնալ ինձ հետ, որովհետև «1914 թվականի ծերունիների տարօրինակությունները» կոչվող մեր նոր բեմադրության համար մեզ դերասաններ են հարկավոր:

Եվ ահա միստր Մաք-Գրեգորը վեր կացավ ու գնաց այդ երիտասարդի հետ, իսկ հետևյալ օրը հայրս խիստ սովածացավ ու ասաց.

— Ջոնի, գնա միստր Կոզակի կրպակը և ուտելու մի բան ճարիր: Դու հո կարողանում ես այդ, Ջոնի: Բեր, ինչ որ հաջողվի:

— Նախ պետք է միստր Կոզակին հիսունհինգ սենթ վճարել,— ասացի ես:— Առանց փողի նա մեզ մի փշրանք էլ չի տա:

— Գնա, գնա, Ջոնի,— ասաց հայրս:— Չէ՞ որ դու միշտ էլ կարողանում ես կոտրել այդ հիանալի սլովակ ջենտլմենի համառությունը:

Ես ուղվեցի դեպի միստր Կոզակի կրպակը և սկսեցի քննարկել չինական հարցը ճիշտ այնտեղից, ուր նախորդ անգամ կանգ էի առել: Ստիպված էի հսկայական ջանքեր գործադրել, որպեսզի դատարկ ձեռքով չվերադառնամ կրպակից, և հազիվ կարողացա մի ծրար թռչնահատիկ ու մի փոքրիկ աման թխկու հյութ պոկել, այնպես որ հայրս ասաց. «Ջոնի, հանկարծ ու այսպիսի ուտելիքը վնասի պառավ լեդիին»: Եվ իսկապես: Առավոտյան լսեցինք, որ տատիկը գեղգեղում է ճիշտ ու ճիշտ դեղձանիկի պես, ու հայրս ասաց.

— Գրողը տանի, ախր ես ինչպե՞ս պիտի մեծ պոեմ գրեմ միայն՝ թռչնահատիկ ուտելով:

